

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ
ITMS: 26130130095 Číslo zmluvy: OPV/27/2013

Vzdelávací program:

INOVAČNÉ VZDELÁVANIE PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV ŠKÔL V OBLASTI INKLUZÍVNEHO VZDELÁVANIA DETÍ Z MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKÝCH KOMUNÍT

Názov záverečnej prezentácie:

Kompetencie učiteľa predprimárneho vzdelávania v inkluzívnej edukácii.

.....

Meno a priezvisko frekventanta:

Mgr. Michaela Bezáková

.....

Názov skupiny:

MRK2_INV_BB_001

.....

Pracovisko:

MŠ SNP 27, Handlová

.....

Rok: 2014

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ
ITMS: 26130130095 Číslo zmluvy: OPV/27/2013

Kompetencie učiteľa predprimárneho vzdelávania v inkluzívnej edukácii

„Učiteľ je jedným zo základných činiteľov výchovno-vzdelávacieho procesu, je jeho iniciátorom, mediátorom a organizátorom. Je to profesionálne kvalifikovaný pedagogický pracovník, spoluzodpovedný za prípravu, riadenie, organizáciu a výsledky edukácie.“ (Handzelová, Ilavský, 2013, str.40)

Personálne kompetencie učiteľa

V multikultúrnom prostredí triedy je nutná zmena postoja učiteľa. Z toho, kto rozhoduje, riadi, vysvetľuje sa stáva ten, kto aktivizuje, inšpiruje, riadi, motivuje, koordinuje, diagnostikuje a v neposlednom rade vytvára pozitívnu klímu v triede.

Úspešný učiteľ rómskych žiakov sa spolupodieľa na odstraňovaní predsudkov a diskriminácie každého druhu:

- multikultúrnym a profesionálnym vyvíjaním sa
- schopnosťou analyzovať sociálny kontext
- akceptáciou kultúrnej rôznorodosti
- porozumením kultúrnym rozdielom
- kultúrnou empatiou

(Handzelová, Ilavský, 2013)

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ
ITMS: 26130130095 Číslo zmluvy: OPV/27/2013

Interkultúrne kompetencie učiteľa

Národnostné menšiny žijúce na území našej republiky majú rozdielne politické, kultúrne aj sociálne ambície, vplyva na ne rôzny historický vývoj a tiež majú odlišný vzťah s majoritnou skupinou. Zvlášť na Slovensku sa Rómska minoritná skupina stretáva s dešpektom a rôznymi negatívnymi vzťahmi, avšak každá krajina, ktorej obyvateľstvo tvoria aj minoritné skupiny, musí ich problémy spojené s integráciou riešiť a ochraňovať ich kultúrnu, etnickú a náboženskú identitu.

Interkultúrne kompetencie učiteľa programujú zámery multikultúrnej výchovy.

Aký je interkultúrne kompetentný učiteľ?

- a) dokáže podporovať medzikultúrne porozumenie u svojich detí
- b) vie rozvíjať schopnosti detí, chápať a interpretovať znaky, prejavy a význam iných kultúr
- c) je schopný spostredkovať v triede kontakt rôznych kultúr
- d) dokáže myslieť kriticky, pozná rôzne riešenia problémov
- e) používa rôzne druhy hodnotenia žiakov
- f) tvorivo vytvára vlastné pedagogické materiály pre realizáciu multikultúrnej výchovy

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ
ITMS: 26130130095 Číslo zmluvy: OPV/27/2013

Štandardy pre multikultúrnu výchovu sú rozdelené do 3 skupín:

1. Obsahové štandardy – určujú, čo by mal interkultúrne kompetentný človek vedieť a čo by si mal uveromovať, hovoria o obsahu vedomia učiteľa
2. Výkonové štandardy – určujú, čo by mal byť takýto učiteľ schopný robiť s deťmi v práci, tiež hovoria o vzťahu učiteľa s deťmi
3. Osobnostné štandardy – vymedzujú osobnostné vlastnosti, akými by mal disponovať interkultúrne kompetentný učiteľ (PhDr. Daniela Čechová, PhD. A kol; Integrácia žiakov v podmienkach základných a špeciálnych základných škôl; 2006)

Profesijné kompetencie učiteľa

Učiteľská spôsobilosť by mala byť založená na:

- dosiahnutej odbornej pripravenosti
- úspešnom absolvovaní nástupnej praxe
- osobnostných predpokladoch pre výkon učiteľskej profesie

Profesijná kompetencia učiteľa sa skladá z konkrétnych zložiek:

1. psychodiagnostické
2. komunikatívne
3. organizačné a riadiace
4. diagnostické a intervenčné
5. poradenské a konzultatívne
6. kompetencie reflexie vlastnej činnosti

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ
ITMS: 26130130095 Číslo zmluvy: OPV/27/2013

Čo je cieľom profesijného rastu učiteľov a asistentov učiteľov detí z marginalizovaných rómskych komunít?

- a) osvojiť si filozofiu pedagogického prístupu zameraného na rozvoj osobnosti žiaka
- b) riadiť a organizovať výchovno-vzdelávací proces v spolupráci s asistentom učiteľa
- c) diagnostikovať dosiahnutú úroveň jednotlivých detí a získané vedomosti využiť pri individuálnom prístupe k nim
- d) osvojiť si nové prístupy v spolupráci s rodinou a komunitou; skvalitňovať nimi výchovu a vzdelávanie v MŠ
- e) vytvárať v triede inkluzívne prostredie s dôrazom na rómske socio-kultúrne osobitosti
- f) zrealizovať pedagogickú diagnostiku žiaka
- g) rozvíjať partnerstvo komunity, rodiny a školy

Učiteľ rómskych detí musí disponovať nasledovnými kompetenciami:

- plánovanie edukačného procesu
- motivovanie detí do činnosti
- rozvíjanie komunikácie do ktorej je dieťa zapojené ako aktívny subjekt
- uplatňovanie individuálneho prístupu bez akýchkoľvek predsudkov
- uplatňovanie svojej sebareflexie

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ
ITMS: 26130130095 Číslo zmluvy: OPV/27/2013

Diagnostické kompetencie

Pedagóg vykonáva cieľavedomú činnosť, ktorá je zameraná na rozvíjanie podmienok, priebehu a výsledkov inkluzívneho vzdelávania v heterogénnej skupine. Výsledkom tejto činnosti je pedagogická diagnostika, ktorá vymedzuje najvýznamnejšie znaky a vlastnosti dieťaťa v súvislosti s úrovňou jeho vývinu, poprípade zdravotného znevýhodnenia.

Čo patrí k diagnostickým kompetenciam inkluzívneho pedagóga?

- schopnosť diagnostikovať aktuálnu vývinovú úroveň jednotlivých schopností
- schopnosť charakterizovať jednotlivé poznávacie procesy a úroveň ich rozvoja
- schopnosť zisťovať úroveň spoločenských vzťahov, ktorá je bazálnym predpokladom v úspešnosti inkluzívneho výchovného pôsobenia
- schopnosť posúdiť osobnostné charakteristiky
- schopnosť diagnostikovať ďalšie faktory, ktoré sa spolupodieľajú na školskej úspešnosti

(Doc. PaedDr. Barbora Kováčová PhD., 2013)

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ
ITMS: 26130130095 Číslo zmluvy: OPV/27/2013

Intervenčné kompetencie pedagóga

„Hra v ranom veku je akýmsi posilňovačom osobnej a sociálnej integrity organizmu v sociálnom začlenení, kde ju možno chápať ako prostriedok pri riešení konfliktov a navodených situácií. Charakteristika hier ako sú: kontakt, komunita, pohostinnosť či účasť na spoločenskom a kultúrnom živote naplňajú priestor inklúzie pre jedincov s »odlišnosťami« a sú súčasťou sociálnej inklúzie. „

(Doc. PaedDr. Barbora Kováčová PhD., 2013)

Intervenčné kompetencie sú obsiahnuté v spôsobe, akým učiteľ v prípadnej spolupráci s asistentom uplatňuje inklúziu v prostredí materskej školy. Ide o špecifický aj nešpecifický spôsob realizácie inkluzívneho vzdelávania.

Nešpecifická forma modelovania inklúzie by mala byť podporovaná už od raného veku detí formou:

- vytvárania zdravého, chápaného, akceptujúceho a pre všetkých podporujúceho prostredia v kolektíve detí
- predchádzaním patologických vzťahov medzi rovesníkmi
- odmietaním podpory v rozvíjaní patologických modelov v špecifických situáciách

Špecifickou formou modelovania inklúzie je schopnosť vedieť objasniť základné informácie o inklúzii. Sú to interaktívne a zážitkové procesy fiktívnych alebo reálnych situácií riešených primerane vzhľadom na vek detí. O dlhodobej systematickej práci v prospech inklúzie možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak sa so samotnou intervenciou nezačalo už v ranom veku. Preto aj objasnenia inklúzie majú mať argumentačný charakter, ktorý má pedagóg flexibilne pretransformovať do edukačných aktivít, ktorými podporuje vývin každého dieťaťa, rozširuje povedomie o odlišnosti(iach) a tým rozvíja sociálne učenie celej skupiny.

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ
ITMS: 26130130095 Číslo zmluvy: OPV/27/2013

Zhrnutie:

Súčasťou kompetencií učiteľa je schopnosť formovať prostredie inkluzívnej edukácie, ktorú podporuje tým, že akceptuje nasledovné skutočnosti:

- každé dieťa má právo plnohodnotne žiť a vzdelávať sa, bez segregácie a v rovesníckom kolektíve bez ohľadu na jeho pohlavie, výzor, národnosť, vierovyznanie, mentálne či psychické danosti
- znevýhodnenie dieťa je vnímané ako pozitívny faktor edukácie
- každé dieťa sa stane súčasťou komunity, sú mu ponúkané rovnaké možnosti ako jeho rovesníkom
- inkluzívny prístup v preklade znamená „vytváranie pravidiel tak, aby sa každé dieťa cítilo vítané a každý názor bol vypočutý“
- inklúzia je určená pre všetkých bez rozdielov
- začlenenie dieťaťa s „odlišnosťami“ do skupiny, je prvým krokom k poskytnutiu pomoci bez akéhokoľvek diferencovania. A samotné začlenenie možno vnímať ako základný predpoklad pre dosiahnutie úspešného procesu začlenenia.

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ
ITMS: 26130130095 Číslo zmluvy: OPV/27/2013

Osobnostná integrita učiteľa

Kvalita a efektívnosť pedagogickej práce je silne ovplyvnená odolnosťou osobnosti voči stresu, ktorý toto povolanie prináša. V procese zvládania stresových situácií, môžeme identifikovať dve stratégie, a to útok a únik. Ďalšími efektívnymi stratégiami sú:

- konfrontačný spôsob
- plánované hľadanie riešenia problému
- sebaovládanie sa
- dištančovanie sa od diania
- hľadanie pozitívnych stránok
- prijatie osobnej zodpovednosti za riešenie situácie
- snaha vyhnúť sa stresovej situácii

Vyhorenie

Na učiteľov sa kladú požiadavky zo strany rodičov, školy aj detí, čo prináša mnohé stresové situácie. Pri dlhodobej neschopnosti odbúravať pôsobenie stresových faktorov a zachovávať si psychickú pohodu dochádza k vyhoreniu. Tento stav sa definuje ako fyzické, citové a mentálne vyčerpanie, ktoré je spôsobené mimoriadne emocionálne náročnými situáciami.

Vyhorenie sa prejavuje v rovinách:

- fyzické vyčerpanie
- emocionálne vyčerpanie
- mentálne vyčerpanie
- medzi subjektívne príznaky vyhorenia sa zaraďuje mimoriadne veľká únava, znížené sebahodnotenie, zníženú profesijnú kompetenciu, problémy s pozornosťou, negativizmus. Objektívnou príznakom je zníženie celkovej výkonnosti.
- syndróm vyhorenie komplexne postihuje všetky roviny učiteľovej pôsobnosti a jeho kompetencií. Prejavuje sa v kognitívnej, emocionálnej, telesnej aj sociálnej oblasti.

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ
ITMS: 26130130095

Číslo zmluvy: OPV/27/2013

Použité bibliografické odkazy:

Čechová, D. a kol., Integrácia žiakov v podmienkach základných a špeciálnych základných škôl (príručka na prácu so žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia, ROKUS, 2006 ISBN 80-89055-64-8

Handzelová, J. – Ilavský, B., Model spolupráce rodiny žiaka z marginalizovaných rómskych komunit a základnej školy, Metodicko-pedagogické centrum, 2013, ISBN 978-80-8052-562-0

<http://predskolskyatlas.sk/diagnosticke-a-intervencne-kompetencie-pedagoga>